

Prima instanță: Judecătoria Buiucani, mun.Chișinău (V.Hadîrca)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (L.Bulgac, M.Anton, D.Dașchevici,)

ÎNCHEIERE

11 iulie 2018

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecători

Maria Ghervas
Dumitru Visternicean
Victor Burduh

examinând, recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ivan Munteanu
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu
Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului
material și moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017,

c o n s t a t ă :

La 05 ianuarie 2016 Ivan Munteanu, reprezentat de avocatul Radu Dumneanu, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a R. Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, a indicat că prin ordonanța procurorului Procuraturii Centru, mun.Chișinău, Filip Mărgineanu, din 12 decembrie 2014 emisă în baza plîngerii lui Andrei Chiriac, a fost pornită în privința reclamantului urmărirea penală conform art.190 alin.5 Cod penal. Prin ordonanța din 12 mai 2015 a fost recunoscut în calitate de bînuit, iar prin ordonanțele din 10 august 2015 a fost pus sub învinuire, fiindu-i incriminată comiterea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.5 Cod penal, cu dispunerea anunțării în căutare și reținerea ulterioară.

La data de 11 septembrie 2015, în rezultatul adresării cererilor succesive procurorului ierarhic superior în care s-a indicat despre ilegalitatea pornirii urmăririi penale, punerea sub învinuire și anunțarea în căutare a reclamantului, a fost emisă ordonanța de eliberare, iar la 16 septembrie 2015 s-a dispus scoaterea acestuia de sub urmărire penală și clasarea procesului penal, pe motivul lipsei elementelor infracțiunii.

A menționat că, prin pornirea urmăririi penale în baza plîngerii unei persoane, care nu a fost preîntîmpinată de răspundere penală pentru denunțul calomnios, tragerea la răspundere penală a reclamantului, anunțarea în căutare și dispunerea

reținerii acestuia, în lipsa temeiurilor prevăzute de lege, care permit declanșarea mecanismului de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere și limitarea drepturilor și libertăților persoanei protejate de legislație, i-au fost cauzate suferințe psihice, cât și prejudiciu material determinat de necesitatea deplasării sistematice în Republica Moldova din Federația Rusă, unde la moment își are locul de trai, precum și angajarea unui avocat pentru acordarea asistenței juridice în cadrul cauzei penale.

Consideră că acțiunile sale au fost calificate eronat de către organul procuraturii prin prisma art.190 alin.5 Cod penal, din motiv că între Ivan Munteanu și presupusa victimă existau doar relații civile, care nu permit intervenirea reprezentanților organelor de urmărire penală, deoarece soluționarea litigiului apărut este de competența instanței de judecată.

Solicită repararea prejudiciului material ce constă din cheltuielile de transport suportate pentru deplasarea la organul de urmărire penală în sumă de 1027,70 Euro și cheltuielile de asistență juridică acordată în cadrul cauzei penale în sumă de 20 500 lei, repararea prejudiciului moral în sumă de 200 000 lei și compensarea cheltuielilor de asistență juridică acordate în prezenta cauză în sumă de 11 000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriai Buiucani, mun.Chișinău din 21 martie 2016, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ivan Munteanu reprezentat de avocatul Radu Dumneanu, împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a R. Moldova cu privire la încasarea prejudiciului material și moral și cheltuielile de asistență juridică. S-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Ivan Munteanu prejudiciul moral în sumă de 7 000 lei. S-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Ivan Munteanu cu titlu de cheltuieli de judecată suportate pentru asistența juridică, suma de 11 000 lei, în rest acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 16 iunie 2016 au fost admise apelurile declarate de Ivan Munteanu, reprezentat de avocatul Radu Dumneanu, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a R. Moldova, casată hotărârea Judecătoriai Buiucani, mun.Chișinău din 21 martie 2016 în partea reparării prejudiciului moral și încasării cheltuielilor de asistență juridică suportate în cauza penală, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri prin care s-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Ivan Munteanu suma de 11 000 lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cauza penală și suma de 7000 lei cu titlu de prejudiciu moral. În rest, hotărârea Judecătoriai Buiucani, mun.Chișinău din 21 martie 2016, s-a menținut.

La 08 august 2016 de către Ivan Munteanu, reprezentat de avocatul Radu Dumneanu, a fost declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 16 iunie 2016, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

La 09 septembrie 2016 Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 16 iunie 2016, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 02 noiembrie 2016 s-au admis recursurile declarate de Ivan Munteanu și Ministerul Justiției, s-a casat integral

decizia Curții de Apel Chișinău din 16 iunie 2016 cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată (f.d.184-191, Vol.I).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 s-au respins cererile de apel depuse de Ministerul Justiției și Procuratura Generală a R. Moldova. S-a admis parțial apelul declarat de Ivan Munteanu, reprezentat de avocatul Radu Dumneanu. S-a casat parțial hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun.Chișinău din 21 martie 2016, în partea respingerii cererii de încasare a cheltuielilor de asistență juridică, și în această parte s-a adoptat o nouă hotărâre prin care s-a încasat în beneficiul lui Ivan Munteanu de la Bugetul de Stat, prin intermediul Ministerului Justiției, cheltuielile de asistență juridică în mărime de 20 500 lei. În rest hotărârea s-a menținut fără modificări (f.d.224-234, Vol.I).

Pentru a decide astfel, instanța de apel, cu referire la circumstanțele cauzei, a reținut că Ivan Munteanu, ilegal a fost urmărit penal și lipsit de posibilitatea de a se deplasa liber, iar toate împrejurările denotă clar că în urma intentării procesului penal, prin acțiunile organului de urmărire penală a Inspectoratului de Poliție Centru, mun.Chișinău și a Procuraturii Centru, mun.Chișinău, lui Ivan Munteanu, i-a fost încălcat dreptul fundamental la libertate și dreptul de a nu fi urmărit ilegal, în lipsa unei fapte infracționale, acțiuni ce cad sub incidența prevederilor Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545 din 25 februarie 1998.

Totodată, instanța de apel a conchis că în finalul acțiunilor de urmărire penală s-a constatat lipsa în acțiunile lui Ivan Munteanu a elementelor infracțiunilor incriminate, ultimului, i-au fost lezate drepturile și libertățile apărute de lege în lipsa certitudinii comiterii de către acesta a acțiunilor prevăzute de legea penală.

Instanța de apel a remarcat că, referitor la cheltuielile pentru deplasarea lui Ivan Munteanu din Federația Rusă, or.Moscova în Republica Moldova la organul de urmărire penală în legătură cu citarea sa, nu s-a confirmat faptul că pînă la data recunoașterii sale în calitate de bănuț, cu participarea sa au fost petrecute anumite acțiuni de urmărire penală și că deplasarea în Republica Moldova a avut loc anume la chemarea organului de urmărire penală, nefiind prezentate probe admisibile și pertinente în sensul art.121 și art.122 Cod de procedură civilă.

Referitor la încasarea cheltuielilor pentru asistența juridică în cauza penală, instanța de apel a stabilit că Ivan Munteanu a suportat cheltuieli în mărime de 20 500 lei.

La 09 august 2017 de către Ivan Munteanu, reprezentat de avocatul Radu Dumneanu, a fost declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017, solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 06 decembrie 2017 s-a admis recursul declarat de reprezentantul lui Ivan Munteanu, avocatul Dumneanu Radu, și s-a casat integral decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 și parțial hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun.Chișinău din 21 martie 2016, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ivan Munteanu, reprezentat de avocatul Dumneanu Radu, împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală a R. Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral și

material, în partea prejudiciului material și a cheltuielilor de judecată în sumă de 11 000 lei, cu emiterea în această parte a unei hotărâri prin care s-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Ivan Munteanu prejudiciul material suportat în legătură cu acordarea asistenței juridice în cadrul cauzei penale în sumă de 20 500 lei și cheltuielile de judecată cu titlu de asistență juridică în prezenta cauză în mărime de 11 000 lei. În partea prejudiciului moral, hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun.Chișinău din 21 martie 2016, s-a menținut, în rest, acțiunea s-a respins (f.d.33-43, Vol.II).

La 09 februarie 2018, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 și hotărârii Judecătoriei Buiucani, mun.Chișinău din 21 martie 2016, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, art.432 alin.1, 2 lit.c) Cod de procedură civilă, a apreciat arbitrar poziția participanților la proces și a probelor anexate la dosar, art.432 alin.4 Cod de procedură civilă.

A indicat că la examinarea pricinii instanța de apel la primirea soluției judecătorești a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești or, pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 2018, necesită de a fi întrunite cumulativ (minim o condiție) atât circumstanțele prevăzute de art.6 – dreptul la repararea prejudiciului, cât și art.3 – cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Astfel, normele legale în cauză sunt insolubile și nu pot fi aplicate separat. În această ordine de idei este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătorec de dispoziție irevocabilă că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana.

A menționat că în sensul prevederilor enunțate rezultă expres că, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite or, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului. La materialele cauzei nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Instanța de apel a aplicat eronat art.94 alin.1 Cod de procedură civilă, care prevede expres, că dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârîntului, proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

A menționat că, instanțele judecătorești inferioare la emiterea soluției judecătorești nu au evitat subiectivismul inerent evaluării mărimii despăgubirilor acordate, nu au menținut echilibrul între interesele individuale ale persoanei și interesele generale ale întregii societăți, fapt ce a sărăcit în mod nejustificat bugetul de stat or, aplicarea eronată de către instanța de judecată a normelor de drept material are un efect nociv nu doar pentru societate cât și pentru cadrul legal, din motiv că se creează un precedent care cu trecerea timpului este tot mai greu de

remediat.

Instanța de apel neîntemeiat și nejustificat a dispus încasarea în beneficiul lui Ivan Munteanu a sumei de 7000 lei cu titlu de prejudiciu moral, în condițiile în care prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 2018 or, reieșind din aceste circumstanțe nici nu există temei de a se dispune încasarea acestui prejudiciu.

În conformitate cu art.434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă faptul că decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 a fost expediată pentru cunoștință participanților la proces la 03 octombrie 2017 (f.d.239, Vol.I), la materialele cauzei (f.d.234, Vol.I, Verso), fiind mențiunea că reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, C.Cachița, la data de 31 ianuarie 2018 a făcut cunoștință cu decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017, circumstanțe în care confirmă că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova la 09 februarie 2018 este depus în termenul prevăzut de lege.

În conformitate cu art.439 alin.(2) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 30 mai 2018, în adresa lui Munteanu Ivan și Procuratura Generală a fost expediată copia recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, însă referințe nu au fost depuse.

În conformitate cu art.439 alin.(3) Cod de procedură civilă, judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin.(2).

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, este inadmisibil, din următoarele considerente.

Conform prevederilor art.432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art.433 lit.a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art.432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art.432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art.130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

În conformitate cu art.art.270, 433 lit.a), 440 alin.(1) Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Maria Ghervas

judecători

Dumitru Visternicean

Victor Burduh